

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 46 (8578)

5 НОЯБРЬ

2015 йыл

КИШИ ЮМА

КАРАША АЙЫ

Баасы 5 маьнет

1931-нши йылдан алып шыгады

ДР АЪКИМБАСЫ

Кайгырувын билдирген

Оъткен юма сонъгы куън Египет элинде россия самолеты бузылувы ман байланыста Дагестан Аъкимбасы Рамазан Абдулатипов бу хате-казада оьлгенлердинъ кардаш-тувганларына кайгырувын билдирген.

"Бу хате-каза бизим баъримиздинъ де юреклеримизге авыр болып тийди. Россия Президенти Владимир Путин Россия МЧС-нынъ самолетларын хате болган ерге йибермеге эм ян бергенлердинъ кардаш-ювыкларына ярдам этпеге тапшырган.

Дагестан халкы эм оьзимнинъ атымнан Санкт-Петербургтынъ губернаторы Георгий Сергеевич Полтавченкога, топырак болганлардынъ кардашларына эм ювыкларына ак юрегимнен кайгырувымды билдиремен", – деп айтылады Р.Абдулатиповтынъ кайгырувында.

"Когалымавиа" авиакомпаниясынынъ Airbus A321 самолеты "Шарм-эль-Шейх – Санкт-Петербург" ава маршруты ман рейске коьтерилгенде, бортындагы 224 аьдем мен бирге (ишинде 24 бала да болган) оъткен юма сонъгы куън 31-нши октябрьде авада бузылган.

Россия пассажир самолеты бузылувы ман байланыста патшалыгымыздынъ етекшиси Владимир Путиннинъ указы ман оъткен каты куън 1-нши ноябрь элимизде кайгырув куъни эсабында оьтти.

ДР Аъкимбасы эм Оькиметининъ администрациясынынъ пресс-служба эм информация управлениеси.

ДЕПУТАТЛАР ЙЫЙЫНЛАРЫНДА

Район ваькилли органы беркитилди

"Ногайский район" МО Депутатлар йыйыны, "Россия Федерациясында ерли самоуправлениеди уйгынлавынъ ортак принципери акында" Федераллык законы ман эм "ДР-нынъ муниципаллык районларынынъ ваькилли органларын кеплевдинъ йорыгы, ДР-нынъ МО-лар аъкимбасларын сайлав акында" ДР-нынъ Законы

(16.09.2014 й., № 67) етекшиленип, сессияда кабыл этип алган карары ман тоьмендеги аьлде "Ногайский район" МО-сынынъ ваькилли органында авыл поселениелер ваькиллигининъ нормасын беркитти: баъри 10 авыл поселениелерининъ аъкимбаслары эм "сельсовет Арсланбековский", "сельсовет Карасувский", "сельсовет Карагас-

ский", "село Кумли", "село Кунбатар", "сельсовет Ортатюбинский", "село Червленные Буруны", "село Эдиге" СП МО-лардан – бирер депутат, "сельсовет Коктюбинский" СП МО-сыннан – 2 депутат, "село Терекли-Мектеб" СП МО-сыннан – 3 депутат.

"Ногайский район" МО Депутатлар йыйынында баърисы – 23 аьдем.

"Ногайский район" МО Уставынынъ проекти акында

"Ногайский район" МО Депутатлар йыйынынынъ янъыларда оъткен сессиясынынъ карары ман "Ногайский район" МО Уставынынъ проекти кабыл этилинип алынды. Сол Уставтынъ проекти бойынша гражданлардынъ ой-маслагатларын эсапка алув бойынша куллыкты уйгынлау бойынша тоьмендеги сырасы ман "Ногайский район" МО Депутатлар йыйынынынъ комиссиясы туъзилди:

Янмурзаев А.Э. – "Ногайский район" МО Депутатлар йыйынынынъ председателининъ орынбасары.

Лукманов А-З.Х., Ганиев А.А. – "Ногайский район" МО Депутатлар йыйыны-

нынъ депутатлары.

"Ногайский район" МО Уставынынъ проекти бойынша гражданлардынъ ой-маслагатлары тийисли комиссия ман 2015-нши йылдынъ 27-нши октябрь - 27-нши ноябрь куънлеринде 9.00 саьаттен 17.00 саьатке дейим район администрация меканында алынады.

"Ногайский район" МО Уставынынъ проектин ойласып карав уьшин 2015-нши йылдынъ 9-ншы ноябринде 10.00 саьатте район администрация меканында публичнынъ тынълавлар озгарылаяк.

Публичнынъ тынълавлардынъ сырагылары "Шоьл тавысы" республикалык

газетасында 2015-нши йылдынъ 13-нши ноябриннен кеш калдырылмай баспа-ланмага карадады.

2015-нши йылдынъ 10-ншы декабрине дейим тоьмендеги соравлар бойынша "Ногайский район" МО Депутатлар йыйынынынъ сессиясы озгарылмага карарланады:

1) "Ногайский район" МО Уставынынъ проекти бойынша гражданлардынъ ой-маслагатларын эм публичнынъ тынълавлар сырагыларын эсапка алув;

2) Янъы редакцияда "Ногайский район" МО Уставын кабыл этип алув.

Былытыр Куьнбатар эллерининъ бизге карсы салган экономикалык санкцияларыннан тура Россия Президенти Владимир Путин эм РФ

Оькимети патшалыгымызда импорт продукцияды авыстырув политикасын билдирген эдилер. Соны ман байланыста эм Дагестанда "Хайыр-

лы АПК" деген приоритетли проектти яшавга шыгарув ниетте авылдасымыз, белгили предприниматель, "Бозторгай" КФХ етекшиси

Мухтарбий Кошманбетович Аджеков Ногай районинда уьйкен мал союв цехин ашпага ниет эткен эди. Сол ниетин ол оьткен йылдынъ ызында оьз карыжлары ман уьстинликли яшавга шыгарды. Соьйтип ол тек районда тувыл, сав Дагестанда уьйкен деген эт комбинатын ашты, авылдасларга янъы ис орынларды туъзди, район, республика экономикасына косьмын этти. Эндигиси соннан бери йылга ювык заман оьтип барувы ман байланыста газетамыздынъ оьз хабаршылары янъыларда "Бозторгай" мал союв цехинде болдылар эм М.Аджеков пан хабарласув озгардылар. (Онынъ акында газетамыздынъ 2-нши бетинде окинъыз).

Кутлав

АЯВЛЫ АВЫЛДАСЛАР!

Сизди 4-нши ноябрь – Халк бирлигининъ куъни мен кутлайман.

Россия тарихининъ яркын бетлери бар: Аталыгымыздынъ кыйынлы куънлеринде онынъ коьп миллетли халкларынынъ бирлиги бизге неше кере де шапкан явды енъмеге тувра йолды ашкан. Сол ок халк бирлиги согыслардан сонъгы тынышлык йылларында да элимиздинъ ямагат-политикалык, социал-экономикалык оьрленуьвине, маданият-тарих асабалыгын саклавга себеплик эткен. Биз эндиги де аксакаллы агайларымыздынъ акылына, аьдетли динлеримиздинъ гуманизм йосыкларына, халкларымыздынъ мынъйыллык дослыгына таянсак, коьп етимислерге етисеегимизге соьз йок.

Аьр бир район яшавшысына байрам куънинде эмишликти, тынышлыкты, берекетли оьмирди, илгери оьрленуьвди йорайман.

К.ЯНБУЛАТОВ,

"Ногайский район" МО аъкимбасы.

"Шоьл тавысы" газетасына язылынъыз!

2016-ншы йылга "Шоьл тавысы" республикалык газетасына язылув барады. Оны почта боьликлеринде этпеге болады. Язылувдынъ баасы: ярым йылга (индекси 51365) – 228 маьнет 96 каьпик, бир йылга (индекси 63234) – 457 маьнет 91 каьпик.

"Бозторгай" КФХ етекшиси Мухтарбий Аджеков: "Талаплы эпшил ердеслеримиз коьп болсын"

– Мухтарбий Кошманбетович, сизинъ цехинъиз ислегенли йылга ювык заман оьтип барады. Сол себептен йыл сырагыларын аста-акырын келтирип басламага да болады. Сиз оьзинъиз солар ман разы ма?

– Цех ашылганлы 10 ай болды. Бир зат та боп-бос ерде курылмайды. Биз Краснодардан, Сочиден, Черкессктен, Москвадан специалистлерди аькелип, оьз куллыкшыларымызды цех исине уйреттик.

Аьли бизим продукциямыз Москвадынъ 6 савда тармакларында сатылады, буьгунлерде Сочиде оьзимиздинъ представительствомызды аштык. Сол представительства бизим аьдемлеримиз ислейдилер эм Сочидинъ санаторийлерине бизим продукциямызды таралтув маьселесин шешедилер.

Бу оьтип бараяткан йыл – ол бизим ис аьрекетимиздинъ баслапкы сулып йюьвшы йылы деп айтар эдим. Йыл узагында биз осал сулып йыйнамадык. Энъ маьнелиси сол, бизим цехимизде аьзирленген эт продукциясына аьли Россиядынъ кайсы еринде де аьруьв белгисин береди. Бирер регионларда эттинъ шеккисин арттырар уьшин сога шприцлер мен куллык этип сув косатаган цехлер де бар. А биз ол заттан эрек, сонынъ уьшин бизди коьбиси танып алганлар эм бизге сенедилер, ол баьри заттан да баа. Соны ман бирге бизим Ногай шоьлимизде асыл болган малдынъ этининъ даьмин де коьбиси яратадылар.

Цехте аьлиги заманда мал союв, сойылган малдынъ терисин сыдырув, шек-карынын, оькпе-бавырын айырув, сонъ этти муьшелерге боьлуьв, боьлинген кесек этлерди суьегиннен айырув эм аьзир продукцияды йибериьв боьликлери аьрекет этедилер. Санитар йорыклары каты тутылады.

Баьриси мунда 36 аьдем куллык этеди. Олар уьшин баьри зат та оькимет куллыгындай: ис стажы юреди, ис аьдемге тийисли толы социаллык онъайлыклар баьриси де бериледи. Ис куьни эртенъги 9 саьаттен кешки 6 саьатке дейим, юмада 2 тыншаюв куьни де бар. Дурыс, бирерде тыншаюв куьнлеринде де ислемеге туьседи, сонъында тек аьр бир куллыкшыга ял алмага заман бериледи. Цехтеги куллыкшылардынъ орта кыйын акы аьли уьшин – 20 мынъ маьнет. (Ол район уьшин кыйын ак ягыннан ийги коьрсетимлердинъ бириси. – Ред.). Оларды куллыкка эм ис куьни биткен сонъ уйлерине оьз автобусымыз еткереди.

Терекли-Мектеб авылында оьзимиздинъ янъы фирменный туькенимизди аштык. Цехимиз коьп ягыннан тувар малды союв ниет пен курылган, болса да мунда койлар да сойылады. Бир ис куьни ишинде 50 тувар яде 300-500 кой сойылады.

– Сиз аьли де бир хыйлы курылыслар юритип турганынъызды коьремиз. Сыр болмаса, не затлар курастыз?

– Буьгунлерде биз куллыкшыларымыз уьшин 100 орынлы янъы столовый меканын курып турымыз. Аьли уьшин столовый баска меканда орынласады, куллыкшыларга аьр куьн де тегин эсабында туьски мезгил аслары бериледи. Тезден онынъ меканы куллануьвга берилеет. Оннан сонъ биз аьли толы кепте консервалар цехининъ курылысын юритемиз. Турция ваькиллери мен бирге тери асыллауьшы цехтинъ де курылысын ювык арада битиремиз. Буьгунлерде сонда туьрклер янъы алатларды ерлестирип туры. Алатлар баьриси де Турциядан аькелинген. Мундай тери асыллауьшы цехлер Дагестанда юк. А бирер специалистлердинъ айтуьы ман, ондай цехлер аьли уьшин Россияда

да юк. Бизим цехте тери баслапкы асыллауьды (тазалануьды) оьткен сонъ, Турцияга йиберилеет, сонда ол боялаяк, армаган асылланаяк эм Европага дейим еткерилеет.

– Сен, Мухтарбий, Дагестан Республикасынынъ Аькимбасындагы Аьыл хозяйство бойынша советининъ сырасына киргенсинъ. Ол халкымыз уьшин де оьктемлик. Бу Совет республикада агропромышленность комплексин аякка тургуьзув ниет пен туьзилген. Сонынъ уьшин ога билимпи сулып аьдемлер киргенлер. Тек кайтип ойлайсынъ, аьыл хозяйство тармагы бизде аягына турып болар ма экен (неше етекши де соны тургуьзбага шалыскан)? Оннан сонъ, совет йылларында районымыз йибек юнли туькымлы койлар оьстируьвши район эди. Союз буьылды, туькымлы койшылык биревге де керек туьвил болды. Не уьшин экен? Неге оькиметке юн керек туьвил?

– Бизим элимизде аьр бир регионнынъ оьз спецификасы бар. Айтпага, Дагестанда аьли емис бавларды оьстируьвге уйкен маьне берилип туры. Республика аьдетинше бавшылык эм малшылык тармагы ман каьр шегип келген субьектлердинъ бириси. Соны эске алып буьгунлерде эби бар дагестаншылар бу тармакларга оьз акшаларын (инвестициялар) киргистедилер. Бу ягыннан мен аьли республикада уйкен куллыклар юрип турганын билемен эм келеекте заьлимдей туьрленислер болаягына да сенемен. Быйыл белгили ислерден тура бизде доллардынъ баасы эки кереге оьскен. Сол себептен товарлардынъ баалары да артканлар. А ол зат бир ягыннан ерли предпринимательлерге оьз производстволарын оьрлентуьвге бек ийги онъайлык.

Бизим "Бозторгайдынъ"

исине республика, Россия ягыннан да югары белги берилген. Быйыл язлыкта Кизлярда Дагестан етекшиси Р.Абдулатипов мага "Тувган ерге суьйимлик уьшин" деген медальди тапшырды. Ол янъы дагестан савгасы, оны ман эпшил йигерли аьдемлер савгаланадылар. Оннан сонъ тек янъыларда 8-11-нши октябрь куьнлеринде Москвада оьткерилген "Алтын куьз - 2015" деген Савлайроссиялык агропромышленность выставкасында Дагестаннан 20 хозяйствого, сонынъ ишинде "Бозторгайга" быйыл да алтын медали берилди. Ол савгалар тагы да бир кере биз республикамызда аьыл хозяйстводы оьрлентуьвге алган йолымыз дурыс йол экенин аян шайытлайды.

Эндиги юн акында. Бу сораь боьтен де район яшавшылары уьшин маьнели экенин анълайман. Болса да быйылдан алып оькиметимиз бу сораьга да бети мен бурылып баслады. Солай болганда, юнге де субсидиялар берилип баслар деп ойлайман. Элбетте, совет йылларында оькимет агропромышленность комплексине уйкен карыжлар беретан эди. Юн эттен де баа эди. Юн – бек ийги материал эм ол колай болмага керек туьвил. Ама аьли ашык рынок заманында хыйлы товарларды аьзирленгенде юнди баа коьрип, нефтьти кулланадылар. Ол зат, бир соьзсиз де, производитель уьшин онъайлы, ама юн баасын тоьмен туьсиреди.

– Сизинъ эт комбинатынъыз аьлиги заманнынъ баьри талапларына да келили экенин коьзимиз бен коьрип турымыз. Мунда сиз куллыкты болган шаклы енъил этуьв, куллыкшылар уьшин керекли онъайлыклар туьзгенсиз эм аьли де туьзесиз. Тек цехинъизге келетаган йолларынъыз, юмсаь кепте айтканда, олай да онъайлы туьвил. Ама сиз олардынъ

акында да ойлаган боларсыз?

– Дурыс, биз куллыкшыларымыз уьшин онъайлыклар туьзгенмиз эм эндиги де туьзеекпиз. Цехимиз ол ягыннан аьлиги замандагы рыноктынъ коьп талаплавларына келили предприятие болып саналады, оны специалистлер де белгилегенлер. А йоллар ягыннан республика Оькимети коьмек этпеге соьз берген. Район орталыгыннан бизим эт комбинатымызга дейим 7 шаькырым 300 метр йолга республика бюджетининъ карыжы ман каты гравий тасы тоьсеек, келеекте асфальт те салынаяк.

– Предприятиенъизди кенъейтуьвинъиз бен бирге сиз районымыздынъ куллыксызлык маьселесин де шешесиз. Сол шаклы ис коллары ман аьзирленген продукцияды сиз баска регионлардагы клиентлеринъизге кайтип еткересиз?

– Бизде аьли курылып турган тери асыллауьшы, консервалар цехлери де ашылса, элбетте, районымыз уьшин тагы да янъы ис орынлары туьзилеет. Куллыксыз болган авылдаслар уьшин. Аьзирленген продукциямызды баска регионларга оьз автомашиналарымыз бан еткеремиз. Бирерде керек болса коьликти солардан да шаьырамыз.

Эндигиси бир зат акында. Мунавдай уйкен предпринятиеди мен Ногай шоьллигимизде салувымнынъ маьнеси де уйкен: бизим баска эпшил талаплы ногайларымыз да сондай коьп уйкен эм киши предпринятиелерди тувган еримизде оьз ногай халкы уьшин салсынлар деп. Мен сол затка бек сенемен.

Хабарласуьды
М.А.ХАНОВ юриткен.
Суьвретлерде: "Бозторгай" эт комбинатында.

Г.Сагиндиковадынъ суьвретлери.

КИЗЛЯР РАЙОНЫ

Абас Кебедов – Депутатлар Йыйынынынъ председатели

Янъыларда Кизляр районнынъ конференц-залында районнынъ алтыншы кере шақырылган Депутатлар йыйынынынъ биринши сессиясы болып озды. Онынъ исинде "Кизлярский район" МР акимбасынынъ куллыгын юритувщи Герей Гаджимагомедов, Кизлярдынъ эм Кизляр районнынъ прокуроры Саркис Григорьянц, Кизляр району бойынша МВД боьлигининъ начальниги Гази Исаев эм баскалар ортакшылык эттилер.

Кизляр районнынъ ТИК председатели Абдулхалим Абасов быйыл 13-нши сентябрьде авыл поселениелерде оьткен сайлавлар сырагыларын билдирди, депутатларды эм авыл поселениелер акимбасларын "Кизлярский район" МР Депутатлар Йыйынынынъ сырасына сайланганы ман кутлады.

Сессиядынъ ис куьнделингендеги сораулардынъ бириси Кизляр районнынъ Депутатлар йыйынынынъ председателин сайлав эди. Тавыс беруьв сырагысында тагы да Абас Кебедов сайланды. Онынъ орынбасары этилинип бир тавыстан Виктор Руднев сайланды.

Абас Кебедов оьзининъ хошлав соьзинде булай деди:

ТАРУМОВ РАЙОНЫ

Авылда Маданият орталыгы ашылган

Дагестан Республикасынынъ оьрленуьвининъ "Аьдем капиталы" приоритетли проектининъ "Маданият эм маданиятлык политика" подпроектин яшавга шыгаруьв ман, янъыларда Тарумов районнынъ Рассвет авылында Россия халкларынынъ аьдетли маданиятынынъ орталыгы ашылды.

Келген конакларды хошлай берип, "Уллубиевский" СП МО акимбасы Антонина Иванченко Маданият орталыгынынъ ашылуьв бизим авыл уьшин бек маьнели оьзгерис эм Республика Аькимбасы Рамазан Абдулатипов маданият куллыкшыларынынъ алдына салган борышлардынъ бириси де болады деп белгиледи. "Маданият орталыгынынъ куллыкшылары директор Али Алиевтинъ басшылавы ман уьйкен куллык эткенлер. Олар экспонатлар аста-аста йыйганлар: бирев уьйиннен бурынгы керамика савыт, ким – кувшинлер, агаштан ясалган кишкей ярасык кутыклар эм миллет кийимлер аькелгенлер. Би-

"Сыйлы депутатлар! Мага этилинген йогары сеним уьшин ак юректен разыман. Сизинъ аьринъиз оьз алдына бир мырад – Кизляр районнынъ социал-экономикалык оьрленуьви эм оьз сайлавшыларынынъ онъайлыгы уьшин колдан келген баьри затты этеегинъизде шекленмеймен. Сиз бен бирге бизим муниципалитеттинъ алдында туратан борышларды шешуьв уьшин баьри куьш-куватлыгымды саларман".

Ис куьнделингенде солай ок "Кизлярский район" МР-нынъ аькимбасынынъ ис орынына кандидатураларды айыруьв бойынша конкурс озгаруьв акында сорау ойласылды. Документлер конкурс комиссиясы ман "Кизлярский район" МР администрациясынынъ меканында 30-ншы октябрь – 19-ншы ноябрь куьнлеринде алынак.

Солай ок сессияда, Краснодар крайынынъ Тимашевский районнынъ ваькили Алексей Житлов болып, ДР-нынъ Кизляр районнынъ Краснодар крайынынъ Тимашевский району ман биргелес аьрекет этуьв эм дослык тутув акында Келисуьв ортага салынып ойласылды.

Э.КОЖАЕВА.

АМЕТ-ХАН СУЛТАНГА – 95 йыл

Баьтирдинъ эстелигине

Янъыларда Совет Союзыннынъ Баьтири, ат казанган летчик-испытатель Амет-Хан Султаннынъ 95 йыллык мерекесине багысланган шатлыклы шаралар Симферополь каласында оьттилер. Мунда Крымнынъ власть органлары, Уллы Аталык согысынынъ катнасуьвшылары, ямагат ваькиллери, баьтирдинъ кардаштутуьвганлары йыйылдылар.

Симферопольдеги Амет-Хан Султаннынъ майданында шатлыклы митинг ДОСААФ клубынынъ авиашоуннан басланды. Шаралар Крым Оькиметининъ коьтергишлеви мен оьттилер. ДР Яслар ислери бойынша министри Заур Курбанов шарадынъ уьйгынлавында катнасты эм оьз йоравлары ман йыйылганлар

БАБАЮРТ РАЙОНЫ

Кеспи сайлавда – ярдам

Бабаюрт районнынъ Россия халкларынынъ аьдеттеги Маданият орталыгы негизинде "Кеспиляр ярмалыгы" болып озды. Онынъ мырады – школады кутарганларга кеспи сайлавда ярдам этуьв.

Шарада район етекшилери, ДГТУ, ДГПУ эм Санкт-Петербург патшалык экономика университетининъ ваькиллери катнастылар.

Йыйылганлар алдында хошлав соьзи мен район билимлендируьв управлениесининъ етекхиси Арслан Била-

алдында шыгып соьйледи. Дагестан делегациясынынъ сырасында тагы да миллет ислери бойынша министрдинъ орынбасары Роберт Алиев эм баскалар болдылар. З.Курбанов келгенлерди Дагестан Республикасынынъ Аькимбасы Рамазан Абдулатиповтынъ, ДР Оькиметининъ, эм баьри коьп миллетли Дагестаннынъ халклары атыннан хошлады. "Буьгуьн Совет Союзыннынъ Баьтири, бизим ердесимиз Амет-Хан Султаннынъ мерекесине багысланган шатлыклы шараларда катнасуьв эм онынъ аты берилген майданда соьйлев биз уьшин уьйкен сый эм яшавда уллы уьстинлик. "Амет-Ханнынъ яшавы эм иси Аталыгына эм халкына кул-

лык этуьвдинъ уьлгиси болды. Майданларга эм проспектлерге, аэропортларга эм орамларга, школарга эм маданият уьйлерге бизим ердесимиздинъ атын беруьв, Амет-Ханнынъ баьтирликлери уьшин тек тийисли сый деп санамайман, ол тагы Баьтиримиздинъ яшавынынъ идеологиясын – маьселелерге эм сынауьвларга карамастан йогарыга ымтылуьвды бу заманларда коьрсетуьв", – деди ол оьз соьзинде.

Шаралар сонъында Амет-Хан Султаннынъ эстелигине курылган мемориал тактадынъ касына гуьл байламлар салынды.

Суьвретте: Дагестан делегациясы шатлыклы шараларда.

ят боьлиги эм саниятлар мектеби мен аьзирленген концерт коьрсетилди. Оннан сонъ окуьшылар Маданият орталыгынынъ фойесине шақырылдылар. Онда коьрсеткиш агитациядынъ толы белгилери мен окуьв ошаклар ваькиллери ерлескен эдилер. Окуьшылар аьр столга янасып, вузлар ваькиллери эм студентлер мен хабарластылар.

Ярмалыкка келген окуьшылар армаганда оларга кеспи сайлавда ярдам этпеге болак коьп янъы затлар билдилер.

10-ншы ноябрь – Россия МВД куллыкшыларынынъ куьни

КУТЛАВ

Сыйлы ис йолдаслар эм иш ислер органларынынъ ветеранлары!

Сизди ак юректен кеспилик байрам ман кутлайман! Бар сондай куьнлер, олардынъ акында мутпага ярамайды. Солардынъ бириси – иш ислер органлар куллыкшыларынынъ куьни. Бу куьн алап кеспиди сайлаган аьдемлердинъ байрамы, олар оьз яшавын граждандардынъ законлы ыхтыярларын эм кызыксынууларын коршалавга багыслайдылар.

Буьгуьн биз правыйорык саклавда оьз борышын йигитлерше толтырганларды эсимизде саклап, оларга оьз разылыгымызды билдирмеге, правосаклавшы кесписин сайлайтаган несилге ийги соьзи-

мизди айтпага эм байрам куьн исин бардырып турганларды да кутламага керекпиз. "Россияга куллык этип, Законга куллык этемиз" деген соьзлер бизге тек шакырув болып калмай, яшавымыздынъ принципи болады. Соларга таянып, аьр бир исимизди де бардырамыз.

Байрам куьнде биз разылык соьзлеримизди коьплеген йыллар иш ислер боьлигине багыслаган ветеранларымызга айтамыз. Солардынъ коьбиси бизге буьгуьнлерде де коьмегин этедилер. Яс куллыкшылар ман ислевде маслагатларын бердилер, сулыплары ман боьлиседи-

лер.

Сизге карап ислеидилеряслар, сиз Аталыкка алаплыгынызды коьрсетип келгенсиз, патриотизм, намыс негизинде кеспилик аьдетлер туьзгенсиз.

Мен баьри полиция куллыкшыларын, ветеранларды, олардынъ аьеллерин кутлап, берк ден савлыкты, наьсипти, рахатлыкты эм уьстинликли ис борышларды толтырувды йорайман!

У.БЕЙТУЛАЕВ,

Россия МВД Ногай районы бойынша иш ислер боьлигининъ начальнигининъ исин толтырувшы, полиция подполковниги.

ИШ ИСЛЕР БОЬЛИГИНИНЪ КУЛЛЫКШЫЛАРЫ

Элди коршалавда – алдыда

2011-нши йыл Дагестан Республикасынынъ МВД-сынынъ атыннан Разылык хат пан савгаланган. А Ногай РОВД администрациясыннан бир неше кере Сый грамоталар ман, разылык хатлар ман, акшалай баргылар ман белгиленген. Расул уьшинши эм экинши дережели "Отличник службы" деген коькирек белгидинъ иеси болган.

Полиция куллыкшысынынъ исин толтырув бир заманда да енйиллерден болмаган. Аьлиги кыйынлы заманларда боьтен де авыр. Сол енйил тувыл ис борышларды кайтип толтырасыз? – деген соравамды мен Расулга бермей болимадым.

– Элбетте, мен полиция боьлигинде ислеген йылларым ишинде аз кыйынлыклар ман распадым. Бирге ислеген йолдасларымыз бан терроризмге карсы бир неше операцияларында да катнасканмыз, элимизге зарар аькелмеге болатанлардынъ алдын буганмыз. Балаларымыздынъ келеектегисин коршалаганмыз, – дейди Расул Мустафаев.

Тыныш тувыл куьн сайын кавыфлыктынъ алдын шалмага. Орамларымызда болатан терисликлер мен куьрес юритпеге. Тек бизим ерли полиция куллыкшыларымызга ис борышларына коьре сол куллыкларды этпеге туьседди.

Ызгы йылларда тек бизим элде, ерде тувыл, савлай дуныяда бек коьп терактлар боладылар. Ясларымыз туьрли зарарлы куьплер санына киредилер, наркотиклер мен пайдаланадылар. Олар кыйынлы аьллерге туьссе, элбетте, полиция куллыкшыларына караймыз. Коьп ерлерде полиция куллыкшысы коьмекши де болады. Олар сыйлавга тийисли орган. Тезден полиция куллыкшылары оьзлерининъ кеспилик байрамын белгилейдилер, аьр бириси кайдай болса да, бир уьстинлик пен сол куьнди йолыгаяк. Ис сырагысы кайдай болса да, аьр бир полиция куллыкшысына ден савлык йораймыз.

Г.САГИНДИКОВА.

Суьврете: Р.Мустафаев.

Меним куллыгым керекли ЭМ маьнели

Полиция куллыкшысы. Бу соьздинъ маьнеси уьйкен деп ойлайман, неге десе кайбиримиз ыхтыяр саклав органларда ислеитаганлардан коьмек куьтемиз. Кыянатшыларды аянап, кыянатлыкларды ашув, граждандардынъ кавыфсызлыгын канаттап – полицейскийлердинъ бас борышы. Ама полицияда бар кагытлар ман ислеитаган куллыкшы, онынъ колыннан баьри документация да оьтеди. Соьйтип, йырма йылдан артык ислеиди Ногай районы бойынша иш ислер боьлигинде делопроизводство аьрекетинде Оракова Зарема.

Зарема Амирсултановна аьр бир келген кагытты заманында толтырады, салынган борышларды ерине еткерип этеди. Сол да сейирли тувыл, неге десе оьзининъ куллыгын ол суьеди эм яваплык пан толтырады.

Заремады мен коьплеген йыллардан танийман, Терекли-Мектеб авылында тувып-оьскен, Джанибеков атындагы школады битирген. Билимин арттырув ниет пен Зарема Дагестан патшалык университетининъ юридический факультетин кутарады эм 1994-нши йыл Ногай районы бойынша Россия МВД боьлигине ислемеге туьседди. Сол заман ол мойнына боьлик документациясын алады эм бу заманга дейим юритеди.

– Мени куллыкка Муратхан Куруптурсунович Шураев алган, ислеген йылларым ишинде коьплеген билимли, базарымлы специалистлер мен ислемеге туьсти, соларга мен разылыгымды билдиремен.

Куллыгым кашан да тынышлардан тувыл, полиция боьлиги тек кыянатшыларды аянап, оларды дембиге йолыктырув тувыл, полиция боьлиги – коьплеген кагытлар, олар заманында язылмаса, куллык та юрмейди. Куллыгымды бек суьемен, оны керекли эм маьнели деп санайман, – дейди оьз иси акында Зарема Оракова.

Ййги куллыкшы кайзаман да сыйабырай казанады, Зарема Амирсултановна коьплеген йыллар эткен иси уьшин Сый грамоталарга тийисли болган. Буьгуьнлерде де ол ийги куллыкшылар сырасында.

новна коьплеген йыллар эткен иси уьшин Сый грамоталарга тийисли болган. Буьгуьнлерде де ол ийги куллыкшылар сырасында.

Зарема балаларын да яшавда танъ, аьдил, ййги болыныз деп уьйретеди. Кызы Марина уьйли-эсикли болды, Зарема Амирсултановна наьсипли эней, эгиз йиенлери ога яшавында – кайдай суьйиниш, кайдай куьез. Увылы Алимсултан аьли де кишкей, оны да анасы шынты йигиттинъ касиетлери бас орында турсын деп тербияламага шалысады. Куллыгы кыйын болса да, исинде кеш калмага туьссе де, ол балалары ман соьйлемеге де, олардынъ эткен иси мен кызыксынып, оьз маслагатын бермеге де заман табады. Ол соны оьзининъ кие борышы деп санайды.

Тезден савлай Россия полицейскийлери кеспи байрамын карсы аладылар. Сол байрам ман Заремады кутлап, ога ден савлык, наьсип, исинде коьплеген уьстинликлер йораймыз. Сизинъ аьр бир куьнинъиз, аьр бир эткен исинъиз онълы, пайдалы, хайырлы болсын деп куьтемиз.

Г.БЕКМУРАТОВА.

Суьврете: З.Оракова.

Аыр заманда да тынышлык болсын

Иш ислер боьлиги аьжетсизлейтаган ер бир неше учасокларга боьлинеди, олардынъ кайбириси айырым полиция участковый уполномоченныйларга берилип койылган, олар ондагы аьллерди тергейдилер, болган оьзгерислерде кавыфсызлык аьжетсизлейдилер, сол учасокта ким яшайды экенин биледилер, ят аьдемлер келсе, эсапка аладылар.

Участковый уполномоченныйдынъ исининъ бас борышы деп административли правобузувлар акында протокол салув, киши эм орта кыянатлыкларды аяналав эм ашув, олардынъ ишинде — ден савлыкка зыян келтирув, тоьбелес, урлавлар эм сондай баска. Олар кыянатлыклар акында билдирувлерди карайдылар, оларды регистрайладылар. Солай ок участковыйлар олардынъ учасокларында болган авыр эм айлак авыр кыянатлыкларды ашпага коьмек этедилер, аьдемлер коьплесип турган ерде урыслар, тоьбелес болмасын деп тергейдилер.

Тунгатаров Руслан Терекли-Мектеб авылдынъ ИМС, МЖС учасокларында полиция участковый уполномоченныйдынъ коьмекшиси болып ислейди. Кайсы ерде законга карсы ислер этилинсе, сол ерге аыр заманда да оны шакрыадылар. Эм ол заманы ман келеди эм оьз борышларын толтырады.

— Бизим куллык тыныш тувыл, ама ислеген аьдемге кайсы куллык та кыйынлы, эгер сен яваплык пан исинъе карасанъ, ол кызыклы эм керекли болады. Коьбисинше, учасокта аьел урсыслар, урлавлар болады. Заманы ман азбарларды айланамыз, баска яктан келген аьдемлерди тергеймиз, эсапка аламыз. Баьри ерде де тынышлык болсын деп ислеймиз, сол бизим борышымыз, — деп хабарлайды куллыгы акында Руслан Орашевич. Аьлиги заманда участковыйлардынъ куллыгы коьп болган деп айтпага болады, олар оьзининъ кеспи борышларыннан баскалай да аьрекет этедилер. Мысалы, олар военкоматтан тыгылып юрген ясларды излеп табадылар, судебный приставлар ман биргелесте ислейдилер, сога коьре оларга "универсальный аьскершилер" деп айтадылар.

Руслан Тунгатаров Ленинаулда бала шагын, яслыгын озгарган, 1998-нши йыл ыхтыяр саклав органларына ислемеге туьскен. Ис аьрекетин патруль-пост службасында баслаган, сонъгы йыллар ИПС взвод командирининъ орынбасары болып ислеген. 2006-ншы йылдан алып участковый уполномоченныйдынъ коьмекшиси болып ислейди.

Руслан Орашевич ис йолдаслары ман бирге кеспи байрамын карсы алады. Ога исинде уьстинликлер, ден савлык эм тынышлык йораймыз.

Г.БЕКМУРАТОВА.

Сувьретте: Р.Тунгатаров.

ЕНЪУЬВШИЛЕР НЕСИЛИННЕН

Халкы оны мутпаган

Авыр Уллы Аталык согысты енъуьв мен кутарып, тувган ерлерине кайткан аьскершилер. Мен олардынъ аыр бириси алдында басымды иемен, неге десе олар оннан сонъгы тынышлы яшавда да оьзлерине тынышлык таппаганлар. Олардынъ алдында эндигиси бузылган авыллар, колхозлар, сав Караногай районы туры эди. Халк яшавын онълав борышы фронттагы аьскершилик тапшырмалардан кем болмаган.

Мен сондай йигитлердинъ бириси Дойманбет Савкатов акында хабарымды айтпага суьемен. Ол, давдынъ белсенли катнасувшысы, сонда авыр яраланып, лейтенант аьскер дережесинде тувган Ногай шоьллигине кайткан. Оны согыстан сонъ 1957-60-ншы йылларда халктынъ яшав аьллерин ийгилендирув мырат пан Ленин атындагы колхозына председатель этип йиберген эдилер. Ол йылларда районда Ржевский мен Б.Адзигельдиев етекшилер болып ислегенлер.

Колхоз согыс заманында яхшы бузылган эди. Онынъ председатели Янъы авылындагы Магрупп Джумаев те 1956-ншы йыл дуньядан тайган. Сол себептен колхоз ислери алдынгыдай тувыл эди.

Дойманбет Савкатов, Ленин атындагы колхоздынъ председатели этилинип сайланган сонъ, 1957-нши йыл баьри де куьшин салып, онынъ ис коьрсетимлерин арттырмага шалысты. Колхоздынъ правлениесин Янъы авылдан тагы да Ленин авылына кайтарды. Онынъ специалистлери А.Оразбаев, А.Байманбетов, К.Джумакаев эм шоферлар да бизге коьштилер. Соьйтип авылга коьп суьлпы аьдемлер келдилер. Ленин авылы янъыдан оьрленип баслады. 1958-нши йыл онынъ ортасында янъы артезиан казылды. Ога дейим авылдыкылар куйы сув ман канатланганлар. Халк сувды кишкей татавыллар ман азбарларына тартып, тереклер шашты, бавлар этип баслады.

Д.Савкатовтынъ заманында авыл ерине 4 финн уйлері салынды. Бириншисинде — авыл медпункты, экиншисинде — авыл Сове-

ИС ВЕТЕРАНЫ АКЫНДА

ти, уьшиншисинде — почта, доьртиншисинде клуб орынласты. Соларда ол йылларда Азиз Тунгатаров, Аби эм Валя Динибековлар, Курасхан Кусегенова, авыл школасында директор болып Мария Павловна Попова куллык эткенлер.

Колхоз председатели Д.Савкатов малшылык тармагына да айырым маьне берген. Хозяйствода койлар отарларын коьбейтти. Колхозниклерди йыл сайын пишен шалувга шыгарып турды. Кырда, Алишей еринде, конакай шашып, оны йыйып алатаган эдилер. Колхоз кырларында алабай, кара туьсли карбызлар да оьстирдилер. Колхоз бакшасын Муса Абубекеров карайтаган эди.

Колхоз председатели баслапкы йылларда таьшенъке мен юретаган эди. Сонъында колхоз "Москвич" автомобилін алды. Колхозда юретаган курылысларга деп Каргинкадан керекли агашлар, курыклар барып аькелген эм керек ерлерге турак уйлер, сарайлар салдырткан. Куллыкшылар бек шат

коьнъилли болып яшаганлар. Оларга ярдамга керекли затлар берилетаган эди. Авылда яхшылыклар бола калса, Д.Савкатов оларга да коьмегин этетаган эди. Онынъ арбашысы Йолъй Эльмурзаев, водители — Диндав Махмудов эдилер. Согыста явдан кажынмаган йигит авыл ериндеги куллыкларда да эрлигин, бажарымлыгын коьрсеткен.

Йигерли совет офицери дав кырларында бир неше кере яраланган эм «Кызыл Юлдыз» ордени, согыс медальери мен савгаланган. Болса да яслай коьрген кыйынлыклары онынъ яшав оьмирин кыскартты. Д.Савкатов дуньядан тайганлы коьп йыллар озса да, онынъ ислери Ленин авылында эстелик кебинде калдылар. Энъ де маьнелиси, халкы оны мутпаган.

С.БЕКБУЛАТОВ,

Ленин авылды.

Сувьретте: Д.Савкатов ян косагы Енсылув ман.

Иси мен наьсип казанган

Ясуьйкенлер яшавымызды ярасыклап, оьзлерининъ абырайы, ис суьлыбы ман, маслагат беруви мен оны байытып келедилер. Сондай аьдемлер арамызда аз тувыл. Солардынъ бириси — Адильхан Куруптурсунович Акбулатов. Уьйкен аьелдинъ иеси Адильхан-акай асылы ман Уьйсалган авылыннан болады. Ол авылдынъ сыйлы ясуьйкенлери Куруптурсеун эм Фатиматтынъ коьп балалы аьелинде тувган. Онынъ балалыгы, яслыгы сол авыл ман тар байланыслы. Сол ок авыл ерли школада билим алып, оны етимисли тамамлаган. 1968-нши йыл ясты эли аьскер

сырасына эр борышын толтырмага шакрыады. Аьскер сырасы ясты кыйынлыкка шыныктырып, коьп затларга уьйретти. Эр борышын намыслы толтырып, ол тувган Ногай шоьлине кайтады.

1970-нши йыллардан алып Ленин атындагы совхозда водитель болып куллык этеди. Эм 1972-нши йыл Кизляр каласындагы автоколледжде билим алады. Яс оьз тенълериннен куллыксуьерлиги, алаллыгы, аьр бир эткен исин сахый эм сонъына дейим еткеруви мен баскаланып келди. 1977-нши йылдан 2006-ншы йылга дейим Джанибеков атында-

гы мектебинде окувшыларды "Автодело" дериси бойынша окытты. Школада 29 йыл куллык этип келуьвинде ога окытувшылар А.Харьков, А.Оразбаев эм сондай баска окытувшылар коьрим болып келдилер. Коьп йыллар бойы халкын билимлендирувге уьлисин косып келгени уьшин Адильхан Акбулатов коьплеген Сый грамоталар ман, разылык хатлар ман савгаланган.

1974-нши йыл ол Терекли-Мектебтинъ сылув кызы Гульзафира ман яшавын байлап, татым аьел курады. Сол аьел емис теректей буьрленип, шешекейли бавдай оьрленди. 41 йыллар бойы курган татым аьелинде 5 аьвлетлери тувдылар. Баладынъ баласы балдан таьтли дегенлей, буьгуьнлерде олардынъ балалары да тетеси эм атасынынъ тоьгерегинде ойнап, куьлип, куьзлерин арттырып келедилер.

Буьгуьнлерде Адильхан Куруптурсунович тийисли тыншаювда болса да, ол бир де олтырып турмайды. Ол дайым да ис аьрекетинде, куьн сайын эткен исинде яваплыгы, алаллыгы, танълыгы ман уныкларына коьрим болып, уьлги болып, тербиялап келеди. Уьйкен аьелдинъ басы бу куьнлерде оьзининъ 65 йыллык мерекесин де белгилейди.

Эгер аьдем оьзининъ суьйген исин тавып, ога савлай яны ман берилсе, сол заман наьсип оны оьзи излеп табады деп айтадылар халкта. Эм, менимше, Адильхан Куруптурсунович оьзин наьсипли аьдем деп санамага ыхтыяры бар деп эсиме келеди.

Г.НУРДИНОВА.

Сувьретте: А.Акбулатов уныклары ман.

Кенъес озгарылды

Янъыларда "село Терекли-Мектеб" СП МО аькимбасы З.Аджибайрамовтынъ басшылавы ман терроризмге карсы комиссиядынъ кенъеси озды.

Мунда Кизляр каласындагы ДР бойынша РФ УФСБ боьлигининъ 3-нши боьлигининъ сотрудниги К.Махмудов, 1-2-нши номерли Балалар-яслар спорт школаларынынъ етекшилер А.Курманбаев пен К.Бекмурзаев, район имамы Р.Атангулов, медресе етекши А.Арсланов, Кадрия эм А.Джанибеков атындагы школаларынынъ тербиялав иси бойынша директордынъ орынбасарлары А.Аджиева ман Э.Суюндикова, "Ногайский район" МО администрациясында ясы етпегенлердинъ ислери эм олардынъ ыхтыярларын коршалав бойынша комиссиядынъ яваплы секреторы З.Аджиманбетова, "Яслык" яслар орталыгынынъ етекшиси С.Сарсеев, Ногай район ОВД куллыкшылары ортакшылык эттилер.

Кенъесте "Терекли-Мектеб" авылынынъ яшавшылары арасынан ерли ыхтыяр саклав органларынынъ билдирувлерине коьре "дин экстремисти" деп оьткенлерди алдынгы яшавына кайтарувдан тура МВД эм ерли самоуправление органлары яктан социаллык коьтергишле эм реабилитациялав амаллары акында" эм "Терекли-Мектеб" авылынынъ яслары эм оьспирлер арасында экстремизмнинъ алдын шалув акында" сорава оьз доклады ман комиссиядынъ председателининъ орынбасары, Ногай районы бойынша Россия ОМВД ПДН эм ОУУП полициядынъ уполномоченный тамада участковый А.Джумаев шыгып соьйледи. Ол Ногай районы бойынша Россия МВД боьлигинде "экстремист" категориясы бойынша эсапта Терекли-Мектеб авылынынъ 22 яшавшысы барын, олардынъ 6-вы террорист туьркимлер сырасында согыспага элимизден баска якларга кеткенин билдирди. Каралган сорава бойынша Авыл депутатлар йыйынынынъ председатели Р.Гапаров, И.Турлава, Э.Суюндикова, Р.Атангулов, А.Арсланов, К.Бекмурзаев, Б.Агаспаров эм баскалар шыгып соьиледилер.

Кенъестинъ сырагыларын келтирип, "село Терекли-Мектеб" СП МО аькимбасы З.Аджибайрамов экстремизмнинъ алдын шалув куллыкларда баьри де ерли самоуправлениединъ ийнине салынган яваплыктынъ дережесин аьламага кереклигин белгиледи, "Биз бен уллы ис толтырылады — ол эм алдын шалув, эм яшавшылар ман юритилген куллыклар. Биз Терекли-Мектеб авылы еринде болган баьри затты да билмеге тийислимиз", — деди ол.

Д.СТАМБУЛОВА.

«Ак булыттан» саклык тутайык

Биз наркотиклерге карсы! Наркотиклерге йок деймиз! Биз яшамага сьуемиз! — деген шакирувлар тек школа ишинде тувыл, йоллар бойында, калалар ишлеринде, коьп ерлерде коьремиз. Ол зат босына тувыл, тийисли органлар соны ман куьрести де босына юритпейди. Куьннен-куьнге наркотиклер мен пайдаланатаганлар саны оьсе береди. Ол бир баьле кимик яйылады. Сол бизди — ойлап болатаганларды, бек навасызландырады. Биз, уьйкенлер, оьзимиздинъ балаларымызды, элимиздинъ келектегиси акында ойламаса, ким ойлаяк.

Янъыларда А-Х. Джанибеков атындагы школада 8-9-ншы класс окувшылары катнасып, "Биз яшамага сьуемиз" деп тоьгерек стол озды. Сонда школа етекшисининъ тербиялав иси бойынша орынбасары Э.Суюндикова, "Шоьл тавысы" газетасынынъ редакторы Э.Кожаева катнасып, оьз ойларын айттылар. Аьр бириси яшавдан алынган, бизим яшав йолымызда расатаган мысаллар келтирди.

9-10-ншы класс окувшылары "Зарарлы кылыклар" деген сценка да коьрсеттилер. Балалар наркотиклердинъ, ишкишликтинъ зарары акында хабар-

ладылар, сол тема бойынша ятлавлар оқыдылар.

Э.Аметовадынъ уьйынлавы ман аьзирленген тоьгерек стол наркотиктинъ зарары акында видеоклип каравы ман тамамланды.

Мунда наркотиклердинъ зарары акында коьп хабарлар айтылдылар. Тек айтылган соьз, эш те, хабар болып авыздан-авызга юрмес, а бизим балаларга пайдалы, оларды баьлерден саклавга коьмекши болар деп сенемиз.

Г.САГИНДИКОВА.

Суьврете: шарадан коьринис.

Автордынъ алган суьврети.

Малдынъ юкпалы авырувы

Дагестан Республикасынынъ тавдагы Тлярата районынынъ хозяйстволарында эм Лак, Хунзах эм Гергебиль районларынынъ коьшимли малшылык хозяйстволарында Россия Федерациясы бойынша биринши кере тувар малдынъ вируслы нодуляр дерматит маразы барлыгы эсапка алынган.

Нодуляр дерматит авырувы юкпалы мараз, ол авырыган малдынъ этин кыздырады эм терисинде туьйинлерге усаган атпалар шыгартырады. Бу мараз бан Кубыла эм Куьнтувар Африка, Европа (Румыния, Венгрия, ФРГ), Азия эм Австралия эллеринде маллар авырыганы белгиленген. Тувар мал арасында нодуляр дерматит авырувын классифицирование этилинмеген вирус яды. Бу юкпалы маразды вируслардынъ 3 куьби таралтувы белгиленген, олар тувар мал эм лаборатория айванлары уьшин кавыфлыгы ягыннан баскаладылар. Авырувды тувдырувшы бас вирус — нитлинг вирусы, ол баска туьрли кавыфлы ма-

териаллар арасында йыйы кепте баскалады. Вирус эфирге, кыздырувга даянышлы, куьрытылган кебинде аьрув сакланады (5 йылдан артык заман). Вирусты дезинфекция этуьвши затлар (щелочтынъ 3 процентли, фенолдынъ 1 процентли, лизолдынъ, суьт кислотасынынъ эм баска затлардынъ 3-5 процентли растворулары) эм куьн ярыгы бир неше саьатлар ишинде оьлтиреди. Бу зарарлы вирус тувар малдан оьзге койларга, эшкилерге, уьй тавшанларына эм янъы туган шышканларга да югады.

Нодуляр дерматит маразы хронический кебинде оьтеди. Инкубационлык заманы — 3 суткадан 13 суткага дейим.

Оны ман авырыган малдынъ эт кызувы 40 градус эм оннан да йогары коьтериледи. Оннан сонь коьзлери сувласады, айван салпырайды, ашавын коьяды, онынъ силекейи шубырады, юргенде азар коьзгалады эм куьннен-куьнге йоьнкий азады. Малдынъ терисине (коьбисинше аякларына эм курсагына) 0,5-0,7 сантиметр диаметрли уьсти бети сыланъ болган атпалар шыгадылар. Атпалар шыккан сонь 1-3 юмалардан олардынъ ишиндеги ткань толысынша ашалап секвестрлерге айланады. Онъайлы аьллерде солар ткань буьртиклери мен ябыладылар эм айван 4-6 юмалар ишинде сав болады. Авырувдынъ авыр аьллеринде туьйинлер малдынъ авызы ишине, оькпесине, ас-казан органларына да шыгадылар. Савылатаган сыйырлардынъ авырыган елинлер сиседи, оларда туьйинлер коьринеди; сый-

ырдынъ суьти койы эм кызгырт туьсли болады, кайнатканда ол гелге айланады.

Тувар малдынъ нодуляр дерматит маразы теридинъ туберкулезыннан, крапивницадан, стрептотрихоздан, дерматофилездан, эпизоотикалык лимфангиттен, оспадан, демакоздан, курт-кумырска тислеген сонь айван териси яраланувыннан себеп басланмага болады.

Авырыган айваннынъ терисиндеги ярылган туьйинлерге дезинфекциялав растворуын себедилер. Малга сульфаниламидлер эм антибиотиклер урылады.

Мараздынъ алдын шалув йорыклары аьли де толы кебинде токтатырылмаган. Нитлинг кепли вирустан шыгатаган нодуляр дерматит авырувына карсы имунизация этуьв уьшин койлардынъ оспа вирусынынъ штаммларын кулланадылар. Авырув

ягыннан авыр аьллерге туьскен хозяйстволарды карантинге ябадылар. Малшылык продукциясын соны тек айырым кепте тергеген сонь аькетпеге ыхтыяр бериледи.

Койлардынъ оспа маразы

Койлардынъ оспа маразы — оьткир юкпалы мараз, ол малдынъ терисин заялайды. Онынъ бас белгилери деп айваннынъ эт кызувынынъ коьтерилуьви, онынъ коьнъили эм бейили тоьменлеви, коьзлери ясланувы, буьрыны шубырувы эм терисининъ асты бети сисуьви саналады.

Сонъында коьзлеринынъ кабаклары сисип, коьзлери эм буьрыннан сув агып баслайды. Терисиндеги яралар коьбисинше койдынъ басынынъ юни аз болган ерлеринде, аякларынынъ, куйрыгынынъ иш бетлеринде, елининде коьринип баслайды. Айваннынъ сол ерлеринде папулалар шыгадылар,

муннан сонь олар кебе берип, кабыкларга айланадылар, олар туьсип тайган сонь ак эм кызгырт таплар коьринедилер.

Койларда оспа маразы 20-28 куьн ишинде оьтеди. Авырыган малдынъ яртысы кырылып таяды. Оспа ман эшкилер де авырыйдылар. Койлардынъ оспа маразы Дагестанда тек янъыларда, быйылдынъ август айында, Махачкаладынъ Киров районындагы Чечень аралы еринде белгиленген.

Соны ман байланыста Ногай районы еринде аывл хозяйство малларын саклайтаган баьри де аьдемлерге малды заман-заманы ман тергетип турмага эм мараздынъ биринши белгилери коьрингенде ок Ногай район ветеринар управлениесине билдирмеге тилек этемиз.

М.БАЙМУРЗАЕВ,

Ногай район ветеринар управлениесининъ начальниги.

Ийги аьдем экти терек

Озган йыл белгили ногай шаири Мурат Аvezовтынъ "Куьмис бутакларда алтын алмалар" деп айтылып, балалар уьшин йыйынтыгы шыкты. Онда шаирдинъ ятлавлары, эртегилери, яньылтпалары, пьесалары – туьрли жанрларда язылган шыгармалары киргенлер. Соьзимнинъ басында ок айтпага суьемен, талантлы аьдемнинъ язганлары кайсы жанрда, кепте болса да – талантлы этилген болады. Соьйтип, М.Аvezовтынъ яньы китабин бек кызыксынып, бек яратып, бек аьжейип этип окыдым.

Балалар уьшин язаман деп ювыртаганлар коьп. Ама балалар уьшин ятлав язганда, оны китапке шыгарганда – аьдем уьйкен эм терен яваплык сезбеге тийисли. Неге десе сен балалар уьшин язасынъ, неге десе ол баладынъ окыган биринши ятлавы болмага болады. Соьйтип, оьзинънинъ осал ятлавынъ ман сен баладынъ коьнъилинде поэзияга туваяк суьйим ушкынларын онынъ яшавынынъ басында ок соьндиресинъ. Бириншилей ок сондай осал ятлав ман йолыккан бала оннан сонъ яшавында бир де поэзияга бурылып та карамай коймага болады. Сонынъ уьшин де балалар уьшин язылган ятлав бек ыспайы, бек акыллы, бек коьрнекли, бек кызыклы болмага тийисли. М.Аvezовтынъ язганлары сол талапка яваплайды деп ойлайман.

М.Аvezовтынъ "Куьмис бутакларда алтын алмалар" деген китабиндеги балалар уьшин язылган ятлавларды окыйсынъ эм сырлардынъ арасыннан айлекер, кувнак, ойнаклы ой шыгагы куьтип турасынъ. Айтпага, "Ким уьйкен?" деген ятлава 5 ясындагы Явгайтардынъ атайы ман хабарлавынынъ тамамында "Ким уьйкен?" деген соравга, атайы: "Сен бес ясынъда, мысык 2 ясында, оьзек те, сен уьйкен" дегенде, бирден Явгайтар:

– Туьз айтпайсынъ сен, атай, –
Деди сонда Явгайтар.
– Уьйкенлерде оьседи
Муныкындай мыйыklar.

М.Аvezовтынъ "Савга эттим ак тастар", "Катлама", "Эки алма, уш кыймас" эм баска ятлавлары тек балада тувыл, ясуьйкенлерде де коьнъилди ашады, дуныяды ийги, ярасык этеди.

А-дан Я-га дейим ялганып язылган ятлавлардынъ арасында да ийги, эсти караткандай, оьзин кайта-кайта окыткандай ятлавлар коьп. "Анам" деген биринши ятлав ок та оьзине каратады, эсте калады, коьнъилди козгайды.

"Авьлетли уьй – давьлетли" деген

ятлавы, мага коьре, шаирдинъ бас, уьйкен ойын ашыклайды, бу ятлавлар баьри де, сонъалыкка калганда, кимге эм не зат уьшин язылатаганын аньлатады.

М.Аvezовта яркыраган, коьнъилге май болып ягылган, саввле болып себилген ятлавлар аз тувыл. "Аьдем экти аьлбели" деген ятлав сондайлардынъ сырасыннан. Сол кыска ятлавды толы кепте келтирмеге суьемен:

Аьруьв аьдем экти терек –
аьлбели
Аьр яз сайын шешекейи атсын деп.
Авылдаслар болып кувнак
коьнъилли,
Татым яшап, таьтли емис
татсын деп.

"Йолбарыстай мысыгым" деген ятлавлар ясуьйкеннинъ де бала шагында болып кеткен сезимлерди, бала шакта болып кеткен коьринислерди коьз алдына аькеледи. М.Аvezовтынъ ятлавлары енъил оқылады, кайтаралап айтаман, олар йогары дережеде язылганлар. Балалар уьшин язган кайсы бир ятлав ялгайтаганлардынъ авыр тил мен, балаларга келиспейтаган ойлар ман, сезимлер мен, ялктыратаган кепте болдырылган ятлавларыннан эрек. Сол затка суьйинмей де болмайсынъ.

Китаптеги "Патша эм шымшык" деген эртеги бизим шаирлерге, язувшыларга дурыслыкты айтувда калай болмага кереги акында айтатагандай. Кишкенекей шымшык оьзининъ йигерлиги мен, талаплыгы ман патшады эм онынъ касындагы ырыяларды енъгенин ашык коьрсетеди.

"Намыс" деген эртеги окыганда терен ойландырады. Татым яшайтаган аьелде урсыс-таласлар басланып, сол уьйден намыс шыгып кетеди экен. Кетип бараятып, намыс уьйдинъ ясуьйкенине уьйдегилерге не зат керегин сорاپ билмеге тапшырады. Карттынъ кеделери мен келинлери мал-муьлк, яньы уьй, алтын-куьмис керек деп айтадылар, тек кенжепайы ман яс келин уьндемейди.

Уьндемей тек кенжепай ман
яс келин...

Карт та кирди: тоьмен олар
коьнъили...

– Не турасыз, юмган авыз сиз
ашпай?!

Уьй ортага шыгып айтты
кенжепай:

– Не этейик малды,
алтын-куьмисти,

Эгер йойсанъ эп алдында
Намысты?!

"Бетсизлер!" деп, бизге сав

халк айтарша...
Атай, уьйге сен Намысты
кайтаршы.
Тыйып болсак биз оьршиккен
непсиди,
Намысы бар уьйдинъ кетпес
наьсиби!

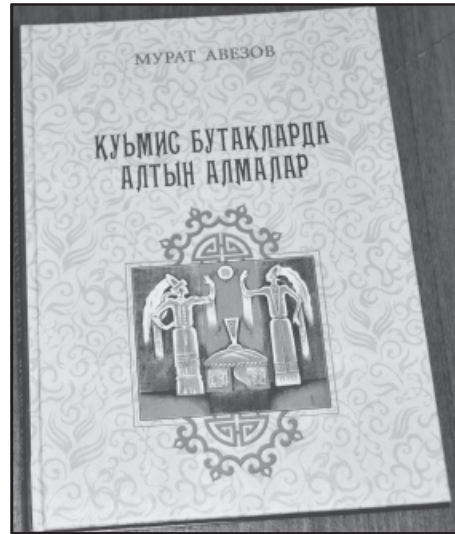
Китаптеги "Художник эм кызалак" деген хабар шынты художник, суьйсе шаир, суьйсе музыкант болсын, оьзининъ шыгармасына, коьнъилининъ, юрегининъ, савлыгынынъ, яшавынынъ кесегин салаатаганын тагы да бир аяналайды.

"Энъ баалы савга" деген хабарда баладынъ яшавдынъ баалыкларына каравы туьрленуьви, дуныяда кайсы зат шынты баалы экенин аньлавга янасувы, дуныяда дурыс абыт этуьви коьринеди.

Оьзек те "Голгофа" деген хабар айырым орынды тутады. Мунда Исусты кашка беклеген библия сюжети кулланылады. Бу хабардынъ философиялык ойы, оьзек те, аьдемди ойландырады, кыйнайды. "Ах, аьдемлер, аьдемлер, ерде сиз этетаган терисликлерди коьргенде, оьрде маьлиек оьзи де йылайтаган болар". Аьдем, аьдемди ийги этуьв, аьдемди ярасык этуьв керек эди деген ой бек якын янга. Ама аьлиги аьлинде олар ийгиликтен калай узак!

"Голгофа" деген хабарды окыганда, ондагы "Кудиретлим, кеширгейсинъ аьдемлерди! Олар оьзлери де билмейдилер не затлар этетаганларын" деген сав дуныядагы аьдемлерге каратылган Пайхамбардынъ соьзлерин мен ногайларга айтпага суьемен, неге десе азап шеккен юректен шыккан сол терен маьнели акыйкат соьзлер менде келисли, тийисли, парызлы ойлар тувдырдылар. Ногайлар да сав дуныя аьдемликтинъ бир кесеги болган сонъ, бу соьзлер оларга да тийисли.

Мине тап буюгуьнде де ногай халкымыз тувган тилин корлаганда, тувган шоьлин оьз коллары ман кумга айландырганда, оьз культуранын, онынъ оьрленуьви уьшин кол да урмай, янлары да авырымай, аста-аста курытканда, литературасын, оьнерин, культуранын оьстиргендей аьдемлерин сыйлап-оьрметлеп, оларга оьнер мен каьр шекпеге йорыклы аьллер этпеге шалыспай, кене де йолларын бувганда, тувган еринде терисликлер бола турып, уьндемегенде, акылсызлардынъ, намыссызлардынъ оьршигуьвине коьнгенде, шыдаганда, кудиретлим, кеширгейсинъ ногайларды, олар оьзлери де билмейдилер не затлар этетаганларын деп ай-

тпага суьесинъ. Меним ойларымда хате бар болса, айтарсыз.

"Карандаш акында баллада" – М.Аvezовтынъ эрте (1971 й.) хабарларынынъ бириси. Шынты аьдем кан тоьгисли согыстынъ мезгилинде тек аьдемди тувыл, онынъ коьнъилин де аявлав деген ийги зат сакланатаганын эм сол зат яшавды ярасыклайтаганын коьрсетеди.

Китапте пьесалар да бар экени суьйинтпей болмайды, неге десе бу жанр бизим ногай литературада тийисли орын алмаган. "Муьше яде туье не уьшин айванларга оьпкелеген" деген пьеса аькис затлар эткеннинъ йолы болмайтаганын аяналап, тувралап айттып акыл уьйретуьвсиз, балаларды тербияламага шалысады.

"Турна кыз Турхан" деген пьесады окыганда, М.Аvezовтынъ шыгармаларынынъ тили бек бай экенине тагы да бир сейирсинесинъ. Окый келип, "кирпигине илинген коьзастай", "кара тастай каргысыма суьринерсинъ, шырмывыктай айлемнен босана алмасынъ" деген эм баска соьзлерге рас боласынъ эм окыганнан тагы да косымша суьйиниш аласынъ. Пьеса иштелиги мен, сюжети ягыннан да балаларга кызыклы болаяк.

Жанрлар ягыннан да, иштелиги ягыннан да, сапат ягыннан да мине сондай бай савкат этти Мурат Аvezов ногай балаларга.

Шаирдинъ балаларга "Куьмис бутакларда алтын алмалар" деген коьп жанрлы шыгармалар ман кызыклы китап савкатлаганына коьре, "Ийги аьдем экти терек" деп эсаппап, тагы да бир кере разылык соьз айтпага суьемен.

МАГОМЕТ КОЖАЕВ.

ДАГЕСТАНДА МОСКВА КУЬНЛЕРИ ОЬТТИ

Поэзия – уллы саният

Москва Оькиметининъ министри, Москвадынъ маданият Департаментининъ етекшиси Александр Кибовский "Пушкиннен Гамзатовка дейим эм..." дагестан поэзия театрында эм П.Гамзатова атындагы саниятлар музейинде экскурсияда болды. Ол республикамызда Москва куьнлери озгарылув ман байланыста оьтти.

Музейде Москва делегаци-

ясын онынъ директоры Салихат Гамзатова йолыкты. Ол баьри экспозициялар бойынша экскурсия озгарды. Галерея коллекциясы акында Александр Кибовский оьз ойын айтты. "Баьри музей экспозициясы ийги этилген, ол бу меканга яньы кирген аьдемге де, художестволык саниятты тереннен баалап болатаганларга да кызыксынып карамага эп береде", –

деп белгиледи ол.

Йолыгыс тамамында Кибовский аьдет бойынша музейдинъ йоравлар китабинде кол басты.

Сол ок куьн Москва делегациясы Республикалык поэзия театрында театр директоры Елена Гарунова эм театрдынъ художестволык етекшиси Магомед Ахмедов пан йолыгысты. Конакларды учрежденидинъ выставка уйгынала-

натаган залдынъ экспозициясы ман таныстырдылар. Солай ок делегатлар театр сценасын эм Поэзия уьйининъ каралдысын коьрдилер. Александр Кибовскийдинъ соьзлери бойынша, Дагестанда сондай учреждениелер ашылатаны суьйинтеди, неге десе ол савлай элимиз бойынша поэзиядынъ оьрленуьвине себеплигин тийгистеди.

"Элимизде эм мунда, Даге-

станда, поэзия ман кызыксынув артып баслады, ол, оьзекте, Расул Гамзатовтынъ яратувшылык калымжасына негизленеди. Эм мага бек ярады Поэзия уьйининъ каралдысында Александр Пушкиннинъ, Расул Гамзатовтынъ скульптуралары салынганы. Ол поэзияга миллетлер эм этнослар яктан буршавлык йок экенин белгилейди", – деди Александр Кибовский.

Маданият яшавы

Авыл еринде

Мерекешилерге багысланып

Янъыларда Калинин авылдынъ С.Капаев атлы орта мектебинде 50, 55, 60, 65 мерекели ясларында болган окытувшыларга багысланган кешлик болып озды. Кешликти мектебтинъ уйгынлавшысы Н.Джумагельдиева эм пионер организациясынынъ етекшиси Д.Тореева юриттилер. Олар мерекешилерди хош алып, созди мектебтинъ директоры М.Бальгишиевага бердилер. Ол сыйлы мерекешилер уйгынлавшы Нарбике Джумагельдиевады, мектебтинъ оқув боьлигининъ заведующийи Муслимет Беккишиевады, баслангыш класслар окытувшылары Аминат **ВЫСТАВКА**

Эсли каладынъ тарихи

3-нши ноябрьде Москвада Кызыл май-дандагы Патшалык тарих музейинде "Дербент, Дагестан, Россия" деген выставка ашылды. Экспозиция Дагестан тарихининъ бас шакларын коьрсеткен бес боьликтен туьзилген. "Аьвелгилик" боьлигине ез эм керамика алатлары киргенлер. "Орта оьмирлер" боьлигинде тав уйининъ иш-телиги коьрсетилген. "18-нши оьмир" боьлиги Дербент каласына император ПетрІ келуьвин коьрсетеди. Баска болып онда миллетлер эм динлер косылув ери эм Уллы Йибек йолында уйкен орталыгы болган аьвелги каладынъ уйй-турмысы эм аьр куь-

УЛЛЫ ЕНЪУЬВГЕ БАГЫСЛАП

Фильм "72 саьат"

Уллы Аталык согысынынъ 70 йыллыгына багысланып, "Николай Расторгуевтинъ продюсерлик компаниясы" ООО ман туьзилген "72 саьат" деген художестволык фильм Россия Федерация субъектлеринде кинопрокатка шыгарылады.

Фильмининъ эки сюжет сызыклары бола-як. Бириншиси Уллы Аталык согысы йылларынынъ басында немецлер мен бийленген уйкен болмаган калада басланады. Калада коьбиси туьнегуьнги окувшылардан туьзилген подполье аьрекет этеди.

Экинши сюжет сызыгы 1956-ншы йылда болатаган ис акында хабарлайды. НКВД

конкурс

Аьдем савлыгы – бас байлык

М.Ломоносов атындагы МГУ ман токтастырылган "Общественный институт социальной стратегии и тактики" Саваплык фонды эм Москва Язувшылар союзы VI Савлай-россиялык "Панацея" конкурсы озгарылатаганы акында билдиредилер.

Конкурс мырадлары: ямагат эсин савлык саклав маьселелерине каратув, ямагат ойында ийги яшав кебин сайлавда эдаплык яктан онъланувды кеплев, СМИ-де медицина куллыкшысы кесписининъ маьнелигин коьрсетув, ямагатта онынъ сыйын арттырув эм с.б.

Конкурста айырым авторлар, яратувшылык коллективлер эм куьплер, район эм кала СМИ-лер ваккиллери (редакция коллективлери), солай ок байыр шыгармаларды (газеталар, журналлар, Интернет-СМИ) дунья юзине эндиретаган коммерциялык тувыл организациялар катнаспага боладылар.

Конкурска йиберилетаган материаллар 2014-нши йылдынъ 1-нши сентябри – 2015-нши йылдынъ 31-нши октябри болжалында басаланган болмага керек.

Конкурс тоьмендеги номинациялар бойында озгарылады: **"Ерли больница"** (ерли медицина учреждениелери акында), **"Ак ха-**

Аджековады эм Гульжаминат Янгазиевады тувган куьнлери мен кутлап, Сый грамоталар тапшырды.

Мерекешилерге Ахмат Кульниязов коьп йоравларын айтып, кешликти уйгынлаганларга разылык созлерин айтты. Солай ок ясына толган окытувшыларды Аvasхан Кульниязова да кутлап, шешекейлер байламларын савкатлады.

Мерекешилерге багысланган кызыклы концерт коьрсетилди.

Г.ЯНГАЗИЕВА,

Калинин авылы.

ндегилик яшав темасы да каралаяк. Дербент каласынынъ орыны, боьтен де, ярък болып базар сценасында коьрсетиледи. Ызгы шакты суьвретлейтаган майданы аьлиги замандагы Дагестан акында хабарлайды.

Презентация республика акында 5 та-кыйкалык роликтен басланаяк. Выставка каравшылары солай ок Дагестаннынъ ясав саниятынынъ шыгармалары ман да таныспага болаяклар.

Сизди Патшалык тарих музейине "Дербент, Дагестан, Россия" деген выставкасын карамага шақырамыз.

колларына Петров тукумлы аьдем туьседи. Ол бир зат пан да баскаланмайтаган совет гражданини, ама ол согыс йылларында немец баскыншылар ман биргелесте куллык этип, коьп партизанларга эм кала яшавшыларына кыргын салган саткыншы, садист эм полицией Дмитрий Пронин деген аьдем деп шек тувдырады. Следствиезде ушынын аянлав уьшин тек 72 саьат бар. Эм оларга сол озьгерислердинъ ялгыз бир шайыгты – НКВД-нынъ алдынгы куллыкшысы, подпольединъ алдынгы басшысы, аьли оьзин подпольединъ агзаларынынъ яс янлары уьзилгени уьшин куьналейтаган аьдем коьмек этпеге болады.

лат" (медицина куллыкшылары акында), **"Аьдемлер кыйынлыкта"** (авыр аьлден шыгарув сулыбы акында), **"Савлык сенинъ колында"** (ийги яшав кеби акында), **"Социаллык авырувларга – Йок!"** (наркомания, ВИЧ/СПИД, туберкулез, диабет эм сондай баска маьселелер акында).

Заявкалар эм конкурс материаллар 2015-нши йылдынъ 1-нши декабрине дейим тоьмендеги адрес бойынша алынады: *125009, Москва каласы, Моховая орамы, 9 "Панацея" конкурска.*

Конкурс акында толы информацияды тоьмендеги адрес бойынша билмеге боласыз: www.msu.ru/projects/isst, тел.: +7(903) 723-59-21, e-mail: isst@bk.ru.

1980-нши йылда А.Ш.Джанибеков атындагы Терекли-Мектеб орта школасы ман Сергей Викторович Мухиннинъ атына берилген орта билим акында Б 629636 номерли аттестат куьшиннен тайган деп эсапламак.

иш ислер боьлиги

Оьспирлер акында ойламага керек

Ясы етпегенлер арасында кыянатшылыктынъ эм правобузувлардынъ алдын шалув, оларга карсы этилинген кыянатлардан коршалав ниет пен, оьспирлер каравсыз калмасын деп, Дагестан Республикасынынъ еринде 2015-нши йылдынъ 26-31-нши октябрь куьнлеринде оперативли кепте алдын шалув "Оьспир" операциясы озгарылган.

Ясы етпегенлер ямагат ерлерде, компьютер боьлмелерде, орамларда, паркта, тыншаюв ерлерде кешки 20 саьаттен эртенги 6 саьатке дейим ата-анасыз яде 18 ясыннан озган ювык аьдемлерсиз юрген болса,

Колкабыс этинъиз деп тилеймиз

Россия Следствие комитетининъ Магадан области бойынша следствие управлениесининъ айлак маьнели ислерди юритуьв боьлиги 55626 номерли уголовлык исин юритеди. Уголовлык иси бойынша кишкей бала С.В.Шмагин сес-хабарсыз йок болган, эм оны излев бойынша куллык юритиледи.

Следствие барысы бойынша 2014-нши йылдынъ 21-нши июнинде В.П.Лысюк оьзининъ кишкей баласы ман Магадан каласынынъ "Сокол" аэропортыннан Москва каладынъ "Домодедово" аэропортына ушкан деп белгиленген, баладынъ анасына кеткени акында ол билдирмеген. Сол куьннен алып аьлиги заманга дейим С.В.Шмагиннинъ ден савлыгы эм кайда экени акында белгисиз.

ВРАЧ АНЪЛАТАДЫ

Соқыршек мараздынъ белгилери

Соқыршек маразынынъ энъ де ашык белгиси – курсактагы авырувды сезуьв. Баслап киндиктинъ тоьереги авырьйды, сонъ авырув онъ бетке карап тоьмен туьседи. Ол токтамайды, боьтен де юргенде, йоьткиргенде, козгалганда куьшли болады. Аьдем осал ашайды, юрек булганмага, аьдем куспага да болады. Иштеги авырув сезилгншей юрек булганув, кусув оьткир соқыр шекке келили тувыл. Эт кызув 37-38 градуска коьтерилмеге, уйкен даьрет синъел болмага болады.

Шаркы авыр кыскаьяклыларда соқыршек

Оьткир соқыршек шаркы авыр кыскаьяклыларда хирургиялык катысувлардынъ энъ де коьп расатаган себеби болады.700-2000

Билдируьв

Куллыксызлар эсине

"Ногайский район" МО-сында Яшавшыларды куллык пан канагатлав район орталыгы ислемейтаган гражданларды Дагестан Республикасынынъ тысына куллыкка туьсируьв уьшин йиберуьв мен байланыслы шараларды яшавга шыгарув, соннынъ ишинде куллыксыз гражданларга эм олардынъ аьеллерине баска ерге коьшуьвге себеплик этуьв бойынша шараларды яшавга шыгарув мырадта Санкт-Петербург каласы ман испи орындарга кандидатларды айырув бойынша регионлар

олар Ногай районы бойынша Россия МВД боьлигине аькелиммеге керек.

Бу амаллар оьспирлердинъ кавыфсызлыгын коршалав ниет пен алынады. Сатув ислер куллыкшыларына 18 ясына толмаган оьспирлерге эсиртетаган ишимликлер эм таьмеки сатпанъыз деп тилек саламыз. Эгер сиз ясы етпегенлерге таьмеки эм эсиртетаган ишимликлер сатсанъыз, административли яваплылыкка тартыласыз.

А.РАХМЕДОВ,

Ногай районы бойынша Россия МВД боьлигининъ ПДН инспекторы, полиция тамада инспекторы.

Сосы ис пен байланыста регионынъыздынъ баьри медициналык эм школага дейимги учреждениелерине Лысюк Василий Павлович, 1972-нши йыл 23-нши июньде Магадан областининъ Ольский районьнынъ Арманъ поселогында тувган эм Шмагин Сергей Васильевич, 2012-нши йылдынъ 10-ншы мартында Магадан областининъ Хасынский районьнынъ Хасын поселогында тувган, керексинип келген ме экенин тергенъиз деп тилек саламыз.

Сорав бойынша тергевлерден сонъ бизге явабын беринъиз деп тилеймиз.

А.АЛИМОВ,

следствие управлениесининъ айлак маьнели ислерди юритуьв боьлигининъ следователи.

шаркы авыр хатындлардынъ ишинде оьткир соқыршек маразлы болган бир кыскаьяклы расады. Кыскаьяклыда заманы ман соқыршекти аянлав кыйын. Сол коьп бетинде авырувды авыр кеплерине коьшуьвге, сол болса оьз шеретинде туваяк баладынъ оьлуьвине де келтирмеге болады. Оьткир соқыршек болган шаркы авыр кыскаьяклылар курсагында оьткир авырув сезедилер, сонъ ол онъ бетке, онъ беттеги кабыргадынъ астына коьшеди. Тагы да белгили Тараненко белгиси – кыскаьяклы яткан аьсерде сол беттен онъ бетке бурылганда, авырув куьшленеди.

З.МАМУТОВ,

хирург.

ара вакансиялар ярмаркасын озгарады. Ол видео-соьйлесуьв кебинде 27-нши октябрде озгарылды. Эндигиси быйылдынъ 26-ншы ноябринде 12.00-15.00 саьатте "Skype" программа ман тоьмендеги адрес бойынша озгарылады: *Терекли-Мектеб авылы, Карл Маркс орамы, 25. (тел. 887(256)-21-3-08; эл.почта: nogczn@rambler.ru).* Шара катнасувшылары уьшин сайт туьзилген: *www.mbt-сервис.pф*, онда куллык пан канагаттавшылардынъ вакансиялары ерлестирилген.

<p>ТОКТАСТЫРУВШЫЛАР: Дагестан Республикадынъ Халк Йыйыны, Правительствосы.</p> <p>Бас редактор КОЖАЕВА Э.Ю.</p>	<p>Газета коьлем коммуникациялар тармагында эм маданият калымжады коршалавда законодательстводы тутувга тергев салув бойынша федераллык службасынынъ ЮФО бойынша регионаллык Управлениесинде регистрацияланган.</p> <p>Регистрациялык номери ПИ №ФС 10-6455 (26 январь 2007 й.)</p> <p>Колязбаларга рецензия берилмейди. Олар кери ызына кайтарылмайдылар. Авторлар ой токтастары редакциядыкы ман келиспексе боладылар. Авторлар язылмалары уьшин яваплылар. ДР-нынъ Баспа эм коьлемлик коммуникациялар бойынша комитети</p> <p><i>Баспалавга кол басьлув заманы - 18 саьат.</i> <i>Баспалавга кол басьлган - 17 саьат.</i></p>	<p>«Юлдыз» балалар бавынынъ куллыкшылар коллективи</p> <p>АСИЕТ БАТДАЛОВНА БАШАНТАВОВА</p> <p>дуныядан таювы ман байланыста онынъ балаларына, кардаш-тувганларына каты кайгырувын билдиреди эм бассавлык йорайды.</p>	<p>Адрес редакции</p> <p>368850, Республика Дагестан, Ногайский район, с.Терекли-Мектеб, ул.Карла Маркса, 49</p> <p>газета «Голос степи».</p> <p>Электронный адрес: sholtavisi@mail.ru</p> <p>Официальный сайт газеты (www.golos-stepi.ru)</p> <p>Телефоны:</p> <p>Главный редактор – 4-67</p> <p>Общий отдел – 4-71</p> <p>Индекс – 51365</p>	<p>Газета выходит 52 раза в году. Тираж – 2200.</p> <p>Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.</p> <p>Газета отпечатана в типографии ООО"Дом печати" по адресу: 367008, ДР, Махачкала, Акушинский проспект, 20 "А".</p> <p>Юридический адрес типографии: 367000, ДР, Махачкала, ул.Пушкина, 6.</p>
---	---	---	---	--